

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN,
DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Einsteintelecoop EMR Project Office: financiering
budgetverhoging 2026 en werkingsbudget 2027

Samenvatting:

De Einsteintelecoop (ET) is een grootschalig internationaal wetenschappelijk infrastructuurproject om zwaartekrachtgolven te meten.

De Vlaamse steun voor het project Einsteintelecoop heeft tot doel om de wereldwijd eerste zwaartekrachtgolfdetector van de derde generatie te bouwen in de Euregio Maas-Rijn. Vlaanderen bereidt hiertoe een kandidatuur voor het huisvesten van de Einsteintelecoop voor samen met partners in België, Nederland en Duitsland. Een grensoverschrijdend projectbureau, het ET-EMR Project Office, werd opgericht om de werkzaamheden inzake haalbaarheidsstudies en bidboek uit te voeren.

Met dit besluit wordt voorzien in bijkomende middelen aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen, met het oog op de werking van het ET-EMR Project Office. De budgetvraag valt uiteen in een budgetverhoging voor 2026, alsook de toekenning van een werkingsbudget voor 2027.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Dit dossier heeft betrekking op de beleidsvelden wetenschappelijk onderzoek en innovatie.

Het sluit aan bij het voornemen van de Vlaamse Regering om de kandidatuur voor de bouw van de Einsteintelecoop actief te ondersteunen en hiervoor de nodige middelen te voorzien, zoals opgenomen in het regeerakkoord: *“De Vlaamse Regering ondersteunt de kandidatuur voor de bouw van de **Einsteintelecoop** en voorziet de nodige middelen. Dat wetenschapsproject is een mogelijkheid om Vlaanderen als kennisregio nog verder te laten excelleren, onze Europese en internationale uitstraling te vergroten en de interne socio-economische mogelijkheden te maximaliseren. We overleggen verder met de Vlaamse, intrafederale en Euregio Maas-Rijn-stakeholders, en treffen voorbereidingen om einde 2026 een gezamenlijk bidboek in te dienen.”*

Dit dossier sluit eveneens aan bij het buurlandenbeleid van de Vlaamse Regering, zoals opgenomen in het regeerakkoord, dat de Einsteintelecoop als prioritair project identificeert: *“Onze buurlanden*

*zijn en blijven onze voornaamste partners, zowel politiek, diplomatiek, cultureel als economisch. Samen met onze buurlanden zetten we in op een Europese infrastructuuragenda. Denk aan energie- en waterstofcorridors, aan digitale en transportnetwerken zoals 3RX en de **Einsteintelecoop**. We behouden structurele en intensieve contacten om zo wederzijds begrip van onze gemeenschappelijke uitdagingen te krijgen. Zo worden administratieve obstakels, juridische procedures en conflicten maximaal vermeden.”*

Het dossier sluit eveneens aan bij de beleidsnota van de minister bevoegd voor wetenschapsbeleid en innovatie, waarin wordt bevestigd dat de Vlaamse Regering de kandidatuur van de Euregio Maas-Rijn ondersteunt en hiervoor middelen voorziet: “*De Vlaamse Regering ondersteunt de kandidatuur van de Euregio Maas-Rijn voor de bouw van de **Einsteintelecoop** en voorziet de nodige middelen. [...] Tijdens de huidige regeerperiode zal een besluit genomen worden over de uiteindelijke locatie voor de Einsteintelecoop. [...]*”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Besluit van de Vlaamse regering tot toekenning van een subsidie aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen in het begrotingsjaar 2021, voor de aanstelling van een projectmanager Einstein Telescoop, met het oog op de standpuntbepaling van Vlaanderen, VR 2021 1712 DOC 1478.

Besluit van de Vlaamse regering tot toekenning van een subsidie aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen in het begrotingsjaar 2022, in het kader van het actieplan van het project Einstein Telescoop, VR 2022 0912 DOC 1370.

Mededeling aan de Vlaamse Regering betreffende de oprichting van de Stuurgroep Einsteintelecoop Vlaanderen, VR 2023 2001 MED.0018/1 en MED.0018/2.

Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van de subsidie aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen in het begrotingsjaar 2024, in het kader van de update van het actieplan van het project Einsteintelecoop, VR 2024 2203 DOC.0369/2.

Mededeling aan de Vlaamse Regering betreffende een Vlaamse valorisatiestrategie voor de Einsteintelecoop, VR 2025 1306 MED.0232/1BIS.

Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van de subsidie aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen in het begrotingsjaar 2025, in het kader van de update van het actieplan van het project Einsteintelecoop 2026-2027, VR 2025 1411 DOC.1026/2BIS.

2. INHOUD

A. HISTORIEK EN CONTEXT

In 2021 besliste de Vlaamse Regering om een projectmanager voor de Einsteintelecoop (ET) aan te stellen, die ingebed zou worden in het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO), met als doel de opportuniteiten, risico's, kosten en baten van een mogelijke Vlaamse deelname aan de Einsteintelecoop in kaart te brengen. Deze projectmanager kreeg eveneens de opdracht om een Vlaams en internationaal netwerk uit te bouwen ter voorbereiding van een gezamenlijke kandidatuur met Nederlandse, Duitse en Belgische partners binnen de Euregio Maas-Rijn (EMR). In 2022 werd deze Vlaamse inzet versterkt door de oprichting van een Vlaams projectteam en een overlegstructuur met betrokken kennisinstellingen, beleidsinstanties en ondernemingen. Dit Vlaamse projectteam werd in 2025 omgevormd tot ET-Vlaanderen, nog steeds ingebed binnen het FWO.

In het kader van de internationale positionering van de EMR-kandidatuur werd in 2023 het ET-EMR Project Office opgericht, aanvankelijk op initiatief van Nederland en nadien gedragen door de betrokken overheden binnen de EMR op basis van een grensoverschrijdende Declaration of Intent. Dit gezamenlijke projectbureau staat in voor de coördinatie van de haalbaarheidsstudies die noodzakelijk zijn voor de opmaak van het bidbook voor de kandidatuur van de EMR. Via een Addendum aan de Declaration of Intent werd ook de voorbereiding van het bidbook zelf aan het ET-EMR Project Office toevertrouwd. Vlaanderen trad via het FWO toe als partner van dit projectbureau en engageerde zich, samen met de andere partners (Nederland, de Nederlandse provincie Limburg en Noordrijn-Westfalen, evenals alle Belgische entiteiten met uitzondering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest), in de verdere uitbouw ervan.

Bij besluit kende de Vlaamse Regering in 2024 een belangrijke financiële bijdrage toe aan de voorbereidende fase van het project, waarbij 4.000.000 euro werd voorzien voor de Vlaamse bijdrage aan het ET-EMR Project Office voor de periode 2024-2026. Daarmee positioneerde Vlaanderen zich als een volwaardige partner binnen de EMR-samenwerking en draagt het bij aan de gezamenlijke inspanningen om de Einsteintelecoop naar de regio te halen.

De coördinatie van de besteding van deze middelen werd toegekend aan het FWO. Ruim de helft van het beschikbare Vlaamse budget werd ingezet voor het inschakelen van expertise van Vlaamse kennisinstellingen bij de haalbaarheidsstudies van het ET-EMR Project Office. Dit betreft expertise op vlak van (hydro)geologie, energiebeheer, hergebruik van materialen, ruismetingen en duurzaam stakeholdermanagement. Door de Vlaamse kennisinstellingen bij het ET-EMR Project Office te betrekken, zorgt het FWO ervoor dat de Vlaamse investeringen in de haalbaarheidsstudies een maximale spillover hebben binnen het Vlaamse kennisecosysteem. De resterende Vlaamse middelen werden als cashbijdrage overgemaakt aan Nikhef, het Nederlandse Nationaal Instituut voor Subatomaire Fysica, dat als fondsenbeheerder voor het ET-EMR Project Office optreedt. Dat deel van het budget werd ingezet voor de financiering van proefboringen en duurzaamheidsstudies. Ook hier is er in zekere mate een spillover naar de Vlaamse economie; de aanbesteding voor de tweede ronde proefboringen werd immers gegund aan een Vlaamse boorfirma.

Bovenstaande bijdrage betreft slechts het Vlaamse aandeel in het bredere budget van het ET-EMR Project Office. Dat totaalbudget bedraagt tot op heden 49,3 miljoen euro. De verdeling van het ET-EMR Project Office budget voor 2023-2026 over de betrokken overheden, ziet er als volgt uit:

	Dekking in miljoen euro
Subtotaal België	€ 12,3
België Federaal	€ 4,0
Vlaanderen	€ 4,3
Wallonië	€ 4,0
Subtotaal Duitsland	€ 12,0
Duitsland Federaal	€ 1,1
Noordrijn-Westfalen	€ 10,9
Subtotaal Nederland	€ 25,0
Nederland Nationaal	€ 23,0
Provincie Nederlands Limburg	€ 2,0
Totaal	€ 49,3

De Vlaamse bijdrage bestaat uit de bovenvermelde 4.000.000 euro die door de Vlaamse Regering expliciet werd toegekend aan het FWO voor de financiering van het ET-EMR Project Office voor de periode 2024-2026, en 345.000 euro die vanuit het FWO werd toegekend aan de KU Leuven binnen het IRI-project “Essentiële Technologieën voor de Einsteintelecoop” en waarmee KU Leuven een proefboring liet uitvoeren binnen het programma van het ET-EMR Project Office.

De financiering van het ET-EMR Project Office wordt aldus gedragen door de verschillende betrokken overheden in de EMR en loopt af eind 2026. Op dat moment zal het ET-EMR Project Office een voorstel tot bidbook afleveren aan de bevoegde ministers in de EMR, waaronder de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschapsbeleid.

De nakende afronding van de haalbaarheidsstudies en het bidbook, alsook het aflopen van de financiering van het ET-EMR Project Office, noopt tot de volgende vragen:

- Welke bijkomende middelen en acties zijn noodzakelijk in 2026 om de haalbaarheidsstudies en het opstellen van het bidbook door het ET-EMR Project Office tot een goed einde te brengen, en welke middelen voorziet Vlaanderen hiervoor?
- Welke acties verwachten we van het ET-EMR Project Office tijdens het beslissingsproces in 2027, en welke middelen voorziet Vlaanderen hiervoor?

Voorliggende nota kadert in deze evolutie en beoogt de continuïteit van de Vlaamse bijdrage aan het ET-EMR Project Office in de beslissende fase van dit project.

Omwille van transparantie kan nu reeds aangestipt worden dat een bijkomende budgetaanvraag voor het project Einsteintelecoop in de nabije toekomst te verwachten valt. Die heeft te maken met de uitvoering van een Europese afspraak, vastgelegd in de Board of Governmental Representatives, om de twee mogelijke ontwerpvormen, de driehoek en twee fysiek gescheiden L-vormen, te bestuderen.

In dat verband heeft de site-onafhankelijke projectorganisatie, de ET Organisation (ETO), op 9 oktober 2026 een onderbouwde vergelijking tussen beide opties gepubliceerd. De managementsamenvatting ervan kan geraadpleegd worden op de website van ETO, <https://einsteintelescope.eu/news/over-200-contributors-deliver-einstein-telescope-geometry-comparison-report/>.

Hierbij werden vijf criteria in beschouwing genomen: wetenschappelijke meerwaarde, kost (waarbij niet enkel de constructie, maar ook de ganse levensduur van de onderzoeksinfrastructuur in rekening gebracht wordt), risico's, governance en socio-economische (en omgevingsgerelateerde) impact.

Het rapport stipt heel wat onderlinge verschilpunten aan tussen de dubbele L-vorm en de driehoek, maar leidt niet tot een eenduidige aanbeveling voor een van beide.

De dynamiek van het project noopt de partners van de Euregio Maas-Rijn ertoe de vinger aan de pols te houden en de positionering van de EMR regelmatig te actualiseren. De meest recente samenvatting hiervan, op datum van 9 oktober 2026, ziet er als volgt uit:

- We onderzoeken de twee ontwerpopties, namelijk de driehoek en de 2L-configuratie.
- We ronden de studie naar de driehoekige configuratie af.
- Onze focus verschuift nu naar een diepgaandere analyse van de haalbaarheid om een L-vormige Einsteintelecoop in de Euregio Maas-Rijn (EMR) te huisvesten.
- Aangezien een L-vormige detector zijn wetenschappelijke missie alleen kan vervullen in combinatie met minstens één andere L-vormige detector, dient deze EMR-haalbaarheidsstudie voor één enkele L uit te groeien tot een gezamenlijk onderzoek met onze Europese partners.

De hogervermelde verwachte volgende budgetaanvraag verwijst dan meer bepaald naar het derde puntje, de studie naar de haalbaarheid om een L-vormig instrument te bouwen in de Euregio Maas-Rijn.

In een eerste fase (2025) heeft het projectbureau van de EMR zich beperkt tot een bureaustudie, omdat alle menselijke en financiële middelen reeds ingepland waren voor de studie van de driehoek. Nu de studie naar de fysieke haalbaarheid voor de bouw van een driehoek in de EMR in de eindfase zit, komt capaciteit vrij om de L-vorm grondiger te bestuderen.

Daarom heeft de ET-EMR Task Force, het bestuurlijk orgaan waarin de EMR-partners vertegenwoordigd zijn, op 18 september 2026 besloten om ook de fysieke haalbaarheid van een L-vorm in de EMR te onderzoeken. Een L-vormige detector in de EMR zou desgevallend gecombineerd kunnen worden met een soortgelijke detector in Sardinië.

De verwachte kostprijs voor de uitvoering van deze fysieke haalbaarheidsstudie wordt op 12 à 14 miljoen euro begroot. Volgens de gangbare verdeelsleutel – die ook in de voorliggende budgetaanvraag gehanteerd wordt – dragen de drie landen van de EMR – België, Nederland en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen een gelijk deel bij. Intra-Belgisch wordt dit verder versleuteld volgens het principe dat het federale niveau, Wallonië en Vlaanderen elk een derde van de Belgische bijdrage voor hun rekening nemen.

Aangenomen dat deze versleuteling op beide niveaus (EMR en België) gerespecteerd wordt, wordt van Vlaanderen dan ook een bijdrage van een negende van de totale begrote kost verwacht, met name een bedrag tussen (afgerond) 1,3 en 1,6 miljoen euro.

Bij zowel deze nog te verwachten budgetaanvraag als de voorliggende vraag dient in rekening gebracht te worden dat zich een vraag tot verhoging van de bijdrage van Vlaanderen kan stellen indien bijvoorbeeld een van de drie Belgische partners niet in staat blijkt om zijn deel bij te dragen.

Naast het nakomen van internationale afspraken, maximaliseert de EMR met deze bijkomende haalbaarheidsstudie zijn kansen om de Einsteintelecoop naar de regio te halen. Vlaanderen blijft in nauw contact staan met andere landen om uiteindelijk tot de beste oplossing te komen, zowel van uit het perspectief van Europa als dat van de EMR.

De recente ontwikkelingen werden ook toegelicht op het Vlaams stakeholderoverleg van 7 oktober 2026, waarop sleutelspelers van de overheid, kennisinstellingen en de sectorfederaties elkaar troffen onder voorzitterschap van de secretaris-generaal van WEWIS, dhr. Johan Hanssens.

B. TOELICHTING BUDGETVRAGEN

Budgetverhoging 2026

Het budget voor de werking van het ET-EMR Project Office wordt nauwgezet opgevolgd door de ET-EMR Task Force, het hoogste ambtelijke orgaan binnen de EMR-samenwerking, waarin Vlaanderen op heden vertegenwoordigd wordt door het kabinet van de minister bevoegd voor wetenschapsbeleid enerzijds, en ET-Vlaanderen anderzijds.

Het budget van het ET-EMR Project Office, zoals hierboven toegelicht, werd in 2024 opgesteld op basis van een uitgewerkt projectplan. In de tweede helft van 2025 werd echter reeds vastgesteld dat het geologische deel van het projectplan zowel een vertraging als een budgetoverschrijding zou oplopen.

Enkele elementen moeten daarbij in acht genomen worden. Allereerst zijn de proefboringen voor de Einsteintelecoop aan bijzonder stringente voorwaarden verbonden. Zo mag slechts minimaal afgeweken worden van loodrecht bij de boringen. Dit is een vereiste voor de installatie van seismometers in de boorgaten, die de trillingsdoorlatendheid van de bodem moeten analyseren. Ten tweede moet ook met specifieke types boren gewerkt worden, die het toelaten om het uitgeboorde materiaal (de zogenaamde boorkernen) intact naar het oppervlak te brengen. Op die manier wordt de geologische samenstelling van de bodem in kaart gebracht, om te bepalen waar in het zoekgebied de gesteentes stevig genoeg zijn om de vereiste cavernes voor de Einsteintelecoop te bouwen. De vereiste om dermate recht te boren, en daarbij tegelijkertijd de boorkernen intact naar boven te brengen, is niet courant in de industrie, en heeft in combinatie met de complexe ondergrond in het zoekgebied geleid tot het mislukken van enkele boringen, met bijkomende kosten en verschuivingen in de projectplanning tot gevolg. In eerste instantie werden deze mislukte boringen opgevangen op het bestaande projectbudget.

Sinds de Task Forcevergadering van december 2025 is duidelijk dat het bestaande projectbudget niet volstaat om de volledige impact van de problematiek bij de boringen op te vangen. In het tweede kwartaal van 2026 werden deze cijfers geüpdatet. Concreet wordt het projectbudget met 2.533.545 euro overschreden. Dit budget is nodig voor de financiering van een extra boring op de locatie van één van de beoogde hoekpunten van de Einsteintelecoop, alsook voor het inschakelen van bijkomende expertise om de resultaten van deze boring en de bijhorende trillingsmetingen te analyseren en te interpreteren. Het ET-EMR Project Office heeft zich tot de betrokken overheden in de EMR gericht om deze budgetverhoging ter beschikking te stellen.

Een detail van deze budgetverhoging werd toegevoegd als Annex 1 bij deze nota.

Werkingsbudget 2027

Zoals hoger geschetst, loopt de financiering voor het ET-EMR Project Office af op 31 december 2026. In 2027 verschuift de focus van het project naar de beslissingsfase. Het jaar 2027 moet daarbij worden beschouwd als een transitiejaar tussen de voorbereidende fase en een eventuele implementatiefase. In 2027 wordt enerzijds het bidbook afgerond en verdedigd, en moeten anderzijds voorbereidingen worden getroffen voor de volgende projectfase na een mogelijke positieve locatiebeslissing.

2027 is niet alleen een transitiejaar voor het project *an sich*, maar ook voor het ET-EMR Project Office. De ET-EMR Task Force heeft zich in de afgelopen maanden samen met het ET-EMR Project Office gebogen over de mogelijke opdrachten voor het ET-EMR Project Office in 2027. Het ET-EMR Project Office en de ET-EMR Task Force identificeren op hoofdlijnen twee noodzakelijke werven voor het ET-EMR Project Office in 2027:

Een eerste werf betreft een minimale set van activiteiten die noodzakelijk zijn om de besluitvormingsfase correct te ondersteunen en de voorbereidende fase af te ronden. Dit omvat:

- het ondersteunen van de EMR-ministers bij de finalisatie van het bidbook;
- het aanleveren van objectieve informatie bij vragen vanuit het internationale expertenpanel bij de beoordeling van het bidbook;
- het afronden van onderliggende technische rapporten voor het bidbook, als afwikkeling van de haalbaarheidsstudies;
- de verdere uitvoering van specifieke metingen. In het kader van de ruismetingen wordt vooropgesteld dat minimaal een volledig jaar aan data nodig is om zicht te hebben op elk type ruisbron. Voor specifieke meetlocaties loopt deze periode, omwille van de hierboven geschetste vertragingen bij de geologische haalbaarheidsstudies, nog tot de zomer van 2027;
- de overdracht van onderzoeksresultaten naar de kennisinstellingen binnen de EMR. Het ET-EMR Project Office is immers een tijdelijk samenwerkingsverband. In geval van een negatieve locatiebeslissing houdt het ET-EMR Project Office op te bestaan, en is het zaak om de resultaten van de haalbaarheidsstudies op een correcte wijze te dissemineren en te archiveren bij gevestigde kennisinstellingen, waaronder de vijf Vlaamse universiteiten.

Deze activiteiten worden begroot op 2.265.756 euro, waarbij de kosten in hoofdzaak uiteenvallen in het bestendigen van de personeelskost voor enkele technische profielen binnen het ET-EMR Project Office, de personeelskost voor communicatie-ondersteuning, en de bijhorende overheadskosten.

Een tweede werf betreft de voorbereiding binnen de EMR op een eventuele positieve locatiebeslissing. Het ET-EMR Project Office en de ET-EMR Task Force verkenden in het eerste halfjaar van 2026 meerdere scenario's voor deze voorbereidingen, waarbij een balans werd gezocht tussen een volledige opschaling van het ET-EMR Project Office richting uitvoering van de bouw van de Einsteintelecoop enerzijds, en de onzekerheid over de locatiebeslissing anderzijds. De "volledige opschaling" werd begroot op ruwweg 20 miljoen euro in 2027, waarbij de klemtoon zou liggen op het verder verfijnen van de bouwplannen voor de Einsteintelecoop om de risicomarges op de bouwbudgettering te verlagen. Daartoe zouden onder meer een nieuwe reeks proefboringen moeten worden uitgevoerd, en is specifieke competentie op vlak van civiele technieken nodig.

De ET-EMR Task Force beschouwt het scenario van de "volledige opschaling" echter als prematuur in deze fase, en neemt een conservatievere houding aan voor wat betreft de activiteiten en het budget voor 2027. Tegelijkertijd wordt voorgesteld om de voorbereiding op een eventuele positieve locatiebeslissing niet volledig stil te leggen, maar om te focussen op enkele minimale acties die het vertrouwen in het ET-EMR bidbook kunnen versterken tijdens het beslissingsproces, en aldus het beslissingsproces positief beïnvloeden.

In het uiteindelijke voorstel van het ET-EMR Project Office en de ET-EMR Task Force wordt voorgesteld om het ET-EMR Project Office te gelasten met twee types voorbereidende werken.

Een eerste type voorbereidende werken betreft de voorbereiding van een intermediaire juridische entiteit en de uitwerking van een aanbestedingsstrategie. Deze elementen zijn essentieel om, in geval van een positieve locatiebeslissing, te kunnen voorzien in een solide governancestructuur die de overgang naar de implementatiefase draagt, en om snel te kunnen schakelen richting contractering en uitvoering. Deze organisatorische voorbereidingen worden begroot op 394.793 euro. Deze kost valt uiteen in het bestendigen van het nodige personeel om deze voorbereidingen op te volgen, alsook het inwinnen van externe expertise op dit thema.

Een tweede type voorbereidende werken betreft bijkomende activiteiten inzake vergunningen en milieueffectenrapportage, verdere validatie en verfijning van het ontwerp, en de voortzetting van geologische, seismische en hydrologische studies. Deze activiteiten zijn essentieel gezien de huidige onzekerheidsmarge van de haalbaarheidsstudies en laten toe om de technische maturiteit van het project aanzienlijk te verhogen in aanloop naar een eventuele constructiefase, zonder daarbij echter al over te gaan tot een volledige opschaling van de technische studies richting de bouw. Deze technische voorbereidingen worden begroot op 1.332.699 euro. Ook hier betreft de budgetvraag de bestending van bestaande expertise binnen het ET-EMR Project Office, evenals het inwinnen van bijkomende externe expertise.

Dit brengt de totale budgetvraag voor 2027 op 3.993.248 euro. Zoals hierboven geschetst, gaat daarbij een belangrijk deel naar het bestendigen van de personele expertise binnen het ET-EMR Project Office. Belangrijk is daarbij evenwel op te merken dat deze personeelsbezetting een afslanking betreft ten opzichte van de personeelskosten in de periode 2024-2026, in het licht van de afronding van de haalbaarheidsstudies. Daarenboven wordt een deel van de personele bezetting aangeleverd door de partneroverheden in de vorm van een bijdrage in natura (*in kind*). Ook Vlaanderen leverde via ET-Vlaanderen in de voorbije jaren expertise in natura aan; in functie van de personele noden binnen de EMR en binnen Vlaanderen werd dit ondertussen echter in onderling overleg afgebouwd.

Een detail van dit werkingsbudget, inclusief een vergelijking ten opzichte van het werkingsbudget in 2026, werd toegevoegd als Annex 2 bij deze nota.

C. VLAAMSE BIJDRAGE AAN DE BUDGETVRAGEN

De totale budgetvraag vanuit het ET-EMR Project Office voor 2026 en 2027 is als volgt:

Budgetverhoging 2026	€ 2.533.545
Ondersteuning beslissingsproces 2027	€ 2.265.756
Organisatorische voorbereidingen 2027	€ 394.793
Technische voorbereidingen 2027	€ 1.332.699
Totaal	€ 6.526.793

Binnen de ET-EMR Task Force werd afgesproken om dit budget in gelijke delen over de drie deelnemende landen te verdelen (met dien verstande dat Noordrijn-Westfalen in deze instaat voor de volledige Duitse bijdrage). Dat brengt het Belgische aandeel in deze budgetvraag op 2.175.598 euro. Intra-Belgisch gaan we daarnaast, onder voorbehoud van positieve regeringsbeslissingen op Federaal niveau en binnen het Waals Gewest, uit van een verdeling in gelijke delen tussen Vlaanderen, de Federale overheid en Wallonië. Het Vlaamse aandeel in de budgetvraag komt dan op 725.199 euro.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Voorstel

Zoals hierboven beargumenteerd, is onderstaand budget vereist.

Budgetverhoging 2026	€ 281.505
Werkingsbudget 2027	€ 443.694
Totaal	€ 725.199

De middelen worden via het herverdelingsbesluit in bijlage vanuit de O&O provisie (TB0-1TBA2AH-PR) herverdeeld naar het beleidskrediet van het FWO (TB0-1TEA5GT-IS).

(in duizend euro)

Begrotingsartikel	Ent.	Basisall.	ESR	Van VAK	Van VEK	Naar VAK	Naar VEK
TB0-1TBA2AH-PR	TB0	1TB104	0100	726	282		
TB0-1TEA5GT-IS	TB0	1TE180	6172			726	282
Totaal				726	282	726	282

De middelen worden via een ministerieel besluit toegekend aan het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen.

Advies van Inspectie van Financiën

Het advies van Inspectie van Financiën werd gegeven op 26 augustus 2026. Dit advies was gunstig met enkele voorwaarden waar rekening mee gehouden wordt:

Voorwaarde 1: het VEK bedrag 2026 wordt aangepast naar 252 KEUR (i.p.v. 282 KEUR)

Hier gebeurde een vergissing bij IF. Dit werd door mijn administratie met IF uitgeklaard, waarbij de Inspecteur van Financiën alsnog zijn schriftelijk akkoord gaf aan de dossierbehandelaar van WEWIS voor een bedrag van 282 KEUR (dd. 28 augustus 2026).

De inschatting van de budgetoverschrijding in 2026 bedraagt 2.533.545 euro. Het Vlaamse aandeel in die budgetvraag bedraagt 1/9, oftewel 1/3 van de Belgische bijdrage, die 1/3 van de totale vraag bedraagt. Daarmee bedraagt het Vlaamse aandeel in de budgetverhoging van 2026 wel degelijk 281.505 euro en moet dat volledige bedrag dus voorzien worden als VEK in 2026.

Voorwaarde 2: Er wordt geen meervraag ingediend voor de bijdrage 2027

Akkoord met deze voorwaarde. De vereffening voor 2027 wordt maximaal opgevangen binnen de beschikbare vereffeningskredieten.

Voorwaarde 3: Er wordt begin 2027 nagegaan wat de reële besteding 2026 was en bij een eventueel overschot wordt dit verrekend met de volgende betaling

Akkoord met deze voorwaarde. Deze kan opgenomen worden in het ministerieel besluit voor de toekenning van de toelage aan het FWO.

Voorwaarde 4: De marge opgenomen voor onverwachte uitgaven in 2027 wordt pas toegekend nadat er duidelijkheid is over de finale beslissing.

Deze voorwaarde is moeilijk te volgen, omdat het gevraagde budget voor 2027 net bedoeld is voor activiteiten die óf onafhankelijk zijn van de locatiebeslissing, óf nodig zijn om tijdig te anticiperen op een positieve beslissing en de kandidatuur te versterken. De activiteiten zijn dus niet pas zinvol ná de locatiebeslissing. Zo dient de overdracht van onderzoeksresultaten al in de eerste helft van 2027 te starten, nog vóór de locatiebeslissing. Dat is nodig omdat de betrokken experts dan nog beschikbaar zijn en omdat het project na een positieve beslissing waarschijnlijk in een nieuwe organisatorische fase terechtkomt, met personele wissels.

Om toch tegemoet te komen aan deze voorwaarde stellen we voor om het huidige herverdelingsbesluit goed te keuren, maar de middelen via twee aparte toelagebesluiten toe te kennen. Een eerste toelagebesluit omhelst het budget 2026, alsook het budget 2027 minus de onvoorziene kost. Een tweede toelagebesluit kan dan dienen voor de toekenning van de onvoorziene kost, op het moment dat de nood zich stelt. Gezien het in beide gevallen gaat om een toelage aan het FWO (die verantwoordelijk is voor de besteding van de middelen richting het ET-EMR Project Office), wordt in beide gevallen met een ministerieel besluit gewerkt.

Begrotingsakkoord

Het **begrotingsakkoord** werd gegeven op 18 september 2026, met volgende voorwaarden in lijn met het advies IF en de reactie hierop):

- Er geen meervraag wordt ingediend voor de bijdrage 2027.
- De uitvoeringcijfers 2026 worden nagekeken en een eventueel overschot wordt verrekend met de volgende betaling;
- Er gewerkt wordt met twee aparte toelagebesluiten: een eerste toelagebesluit omhelst het budget 2026, alsook het budget 2027 minus de onvoorziene kost, een eventueel tweede toelagebesluit voor de toekenning van de onvoorziene kost, als de nood zich stelt.

B. ESR-TOETS

Geen impact.

C. IMPACT OP PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Geen impact.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Geen impact.

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist om:

- 1) haar goedkeuring te hechten aan het besluit van de Vlaamse Regering tot herverdeling vanuit een provisioneel krediet van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2026 in het kader van de toekenning van middelen voor de Einsteintelecoop aan het FWO;
- 2) de Vlaamse minister, bevoegd voor Wetenschapsbeleid en Innovatie, te gelasten met de verdere uitvoering van deze beslissing.

De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management.

Matthias Diependaele

Annex 1: Detail Budgetverhoging 2026

Boringen	€ 1.850.000
Geofysica – Ruismetingen	€ 100.000
Technisch management – Team Subsurface (inzet expertise)	€ 583.545
Totaal	€ 2.533.545

Annex 2: Detail Werkingsbudget 2027

Role	Type	2027						2026	
		Support decision-making	FTE	Organisational preparations	FTE	Technical Preparations	FTE	Cumulative budget	Cumulative FTE
General Manager	Capacity	in kind						in kind	
Director Finance and Organization	Capacity	in kind						in kind	
Director Science: Layout and Noise	Capacity	in kind						in kind	
Director Detector Design/contact point NRW	Capacity	in kind						in kind	
Director Impact/ contact point Wallonia	Capacity	in kind						in kind	
Strategist	Capacity	in kind						in kind	
Bidbook coordinator	Capacity	€ 70.400	0,22					€ 70.400	0,22
Bidbook Designer/Editor	Capacity	€ 35.500	0,18					€ 35.500	0,18
Communication Coordinator	Capacity	€ 86.400	0,40			€ 43.200	0,20	€ 129.600	0,60
Communication Specialist	Capacity	€ 77.000	0,40			€ 36.000	0,20	€ 113.000	0,60
Integrated Project Management (IPM) Project Manager	Capacity	€ 126.000	0,40	€ 31.500	0,10	€ 63.000	0,20	€ 220.500	0,70
Technical Manager Subsurface	Capacity	€ 111.600	0,40			€ 27.900	0,10	€ 139.500	0,50
Team Subsurface	Capacity	€ 223.200	0,80			€ 55.800	0,20	€ 279.000	1,00
Technical Manager Facility Infrastructure	Capacity	€ 111.600	0,40			€ 55.800	0,20	€ 167.400	0,60
Team Facility Infrastructure	Capacity	€ 223.200	0,80			€ 223.200	0,80	€ 446.400	1,60
ETO-Assistance Facility Infrastructure	Capacity								
Environmental Manager	Capacity	€ 111.600	0,40			€ 55.800	0,20	€ 167.400	0,60
Team members Environment, Sustainability and Stakeholdership	Capacity	€ 55.800	0,20			€ 55.800	0,20	€ 111.600	0,40
Team members Environment, Sustainability and Stakeholdership	Capacity	in kind				in kind		in kind	
Project Control	Capacity	€ 90.000	0,40	€ 45.000	0,20			€ 135.000	0,60
Systems Engineer	Capacity								
Procurement-Tender specialist	Capacity			€ 45.000	0,20			€ 45.000	0,20
Office Manager	Capacity	in kind						in kind	
Hiring Expertise/Staff	Capacity			€ 150.000	0,54	€ 300.000	1,08	€ 450.000	1,61
Rental Facilities and other facility-related costs	Facility	€ 240.000						€ 240.000	
Subtotal 'Capacity'	Capacity	€ 1.322.300		€ 271.500		€ 916.500		€ 2.510.300	
Subtotal 'Facility'	Facility	€ 240.000		€ -		€ -		€ 240.000	
Index wages 4,5% (Capacity)	4,5%	€ 59.504		€ 12.218		€ 41.243		€ 112.964	
Index material costs 2,7% (Facility)	2,7%	€ 6.480		€ -		€ -		€ 6.480	
Subtotal incl. index excl. VAT		€ 1.628.284		€ 283.718		€ 957.743		€ 2.869.744	
VAT	21%	€ 341.940		€ 59.581		€ 201.126		€ 602.646	
Subtotal incl. index incl. VAT		€ 1.970.223		€ 343.298		€ 1.158.868		€ 3.472.390	
Unforeseen	15%	€ 295.533		€ 51.495		€ 173.830		€ 520.858	
Total		€ 2.265.756	5,00	€ 394.793	1,04	€ 1.332.699	3,38	€ 3.993.248	9,42

De tabel is gebaseerd op de volgende assumpties:

- bijdragen “in kind” in 2026 worden verdergezet in 2027;
- uurtarieven zijn gebaseerd op de marktervaring in de periode 2024-2026;
- indextarieven zijn gebaseerd op de algemene indexaties in Nederland, gezien het Nederlands Nationaal Instituut voor Subatomaire Fysica (Nikhef) ook in 2027 zal blijven optreden als de juridische structuur, en aldus de contracterende partij, achter het ET-EMR Project Office;
- gezien de hoge mate van specialisatie en de ervaring in de periode 2024-2026 wordt een risicoreserve (“Unforeseen”) van 15% toegepast.